

Jorhonkorven (FI0700094) sammal- ja putkilokasvikartoitukset 2017

Hydrologia-LIFE (LIFE16NAT/FI/000583)

Timo Kypärä

JOHDANTO JA MENETELMÄT

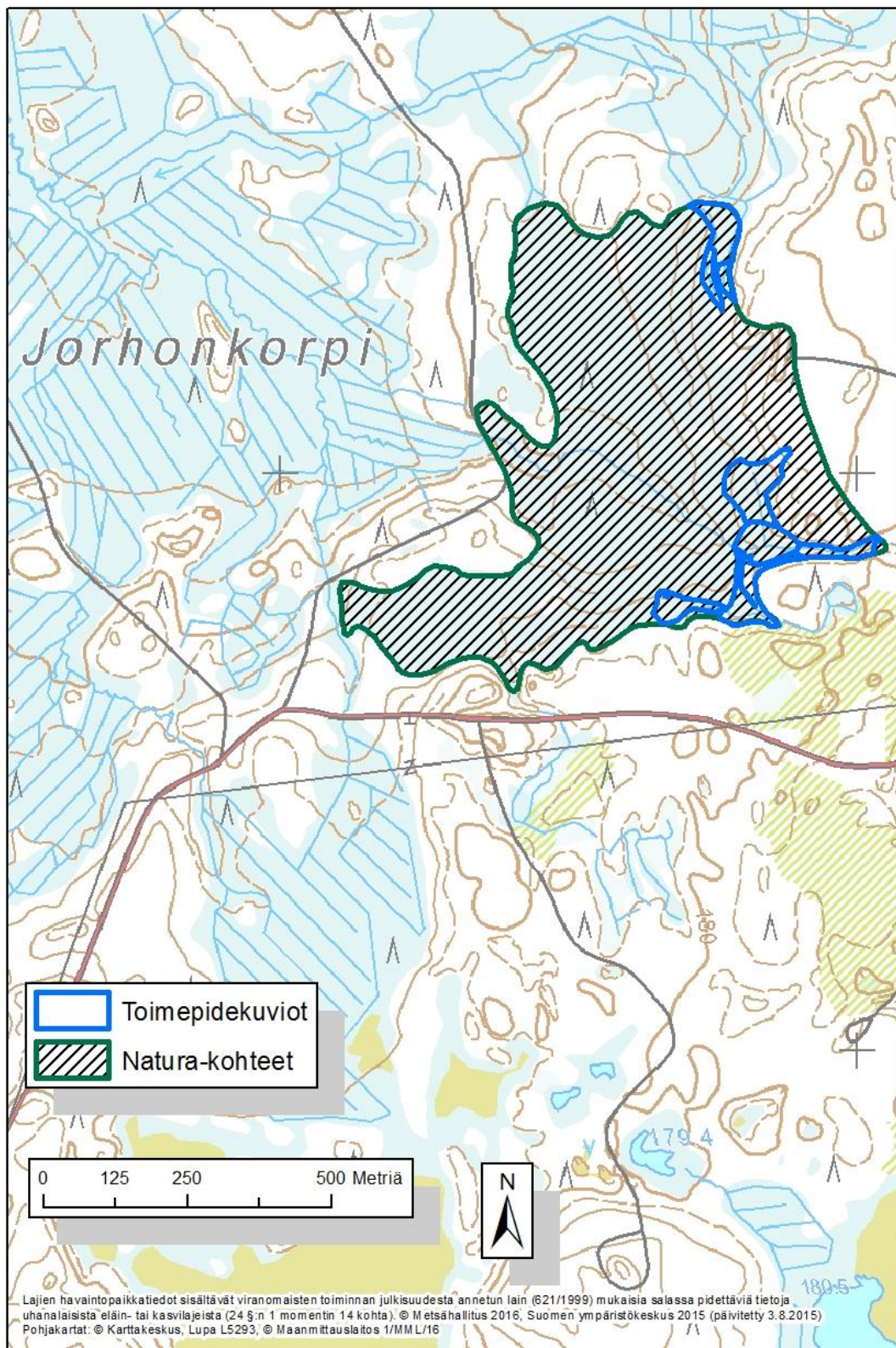
Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE+ rahoituksen tuella Hydrologia-LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Jorhonkorven Natura2000-alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Tämä sammal- ja putkilokasvikartoitus on tehty Jorhonkorven ojitettujen soiden ja lähteikköjen ennallistamissuunnitelman laatimista varten (Kuva 1). Lisäksi kartoitettiin Natura-alueen huomionarvoista sammal- ja putkilokasvilajistoa myös toimenpidealueiden ulkopuolella.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Jorhonkorven Natura-alue sijaitsee Pohjois-Karjalassa Ilomantsin kunnassa. Eliömaantieteellisesti kohde sijaitsee Pohjois-Karjalan eliömaakunnassa (PK) ja Keskipohjoisella kasvillisuusvyöhykkeellä Pohjois-Karjala - Kainuun osa-alueella (3b). Jorhonkorvesta on Hertta/eliölajit -tietokantaan tallennettu aiemmin havaitut harsosammalen (*Trichocolea tomentella*) VU, haaraliuskasammalen (*Riccardia multifida*) NT/RT ja kantoraippasammalen (*Anastrophyllum hellerianum*) NT esiintymät. Havainnot on ilmoitettu epätarkasti, hehtaarin tarkkuudella.

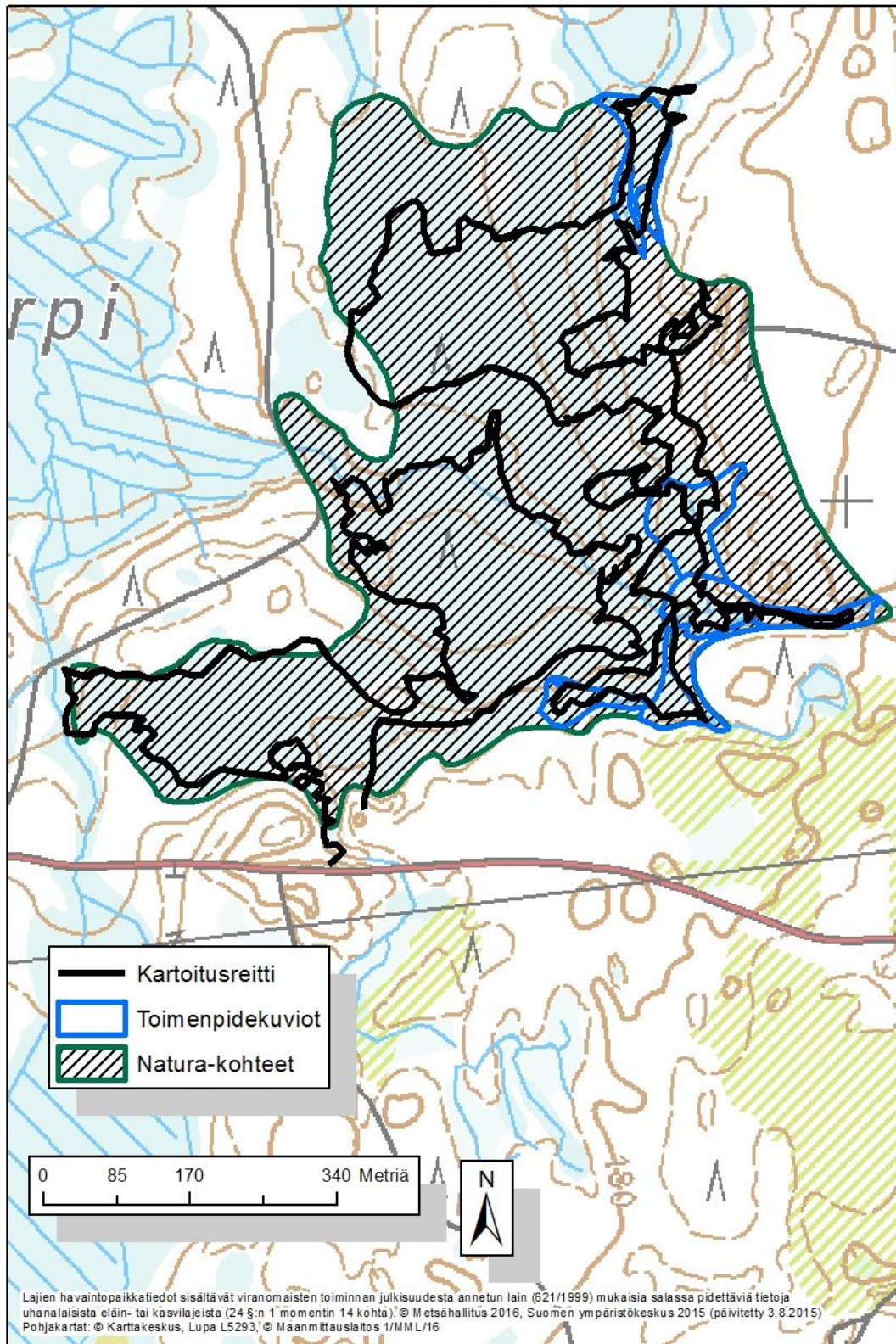
Kartoitukseen käytettiin kaksi maastotyöpäivää ja ne suoritettiin 4.-5.9.2017. Kartoituksessa käytettiin yleiskartoitusmenetelmää, jossa kohdelajeina ovat uhanlaiset, silmällä pidettävät, rauhoitetut ja harvinaiset lajit. Kartoituksen kohteena olevista sammallajeista kerättiin näytteitä, joista lajinmääritys varmistettiin mikroskooppilla. Kerättyjen näytteiden ja huomion arvoisten lajien havaintopaikat tallennettiin GPS-paikantimeen. Myös kuljettu kartoitusreitti tallennettiin GPS-paikantimeen. Sammal- ja putkilokasvilajien lisäksi kirjattiin ylös havaintoja raidankeuhkajäkälästä (*Lobaria pulmonaria*) NT. Kartoituksesta maastossa, mikroskooppisesta lajinmäärityksestä ja raportoinnista vastaa suunnittelija Timo Kypärä Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista.

Kuva 1. Jorhonkorven Natura-alue ja ennallistettavat kohteet kartalla.

TULOKSET

Kartoitusjälki

Kuva 2. Jorhonkorven kartoitusreitti.

Lajitieto/lajihavainnot

Jorhonkorven lähteiköistä havaittiin runsaasti harsosammalta. Kartoituksessa kirjattiin lajista 21 havaintoa. Harsosammal on luokiteltu vaarantuneeksi (VU) ja asetettu erityisesti suojeltavaksi lajiksi. Uhanalaista isonauhasammalta (*Aneura maxima*) VU havaittiin lähdeojasta yksi elinvoimainen kasvusto. Uhanalaisia pikkulovisammalta (*Lophozia ascendens*) VU ja kantopaanusammalta (*Calypogeia suecica*) VU havaittiin kumpaakin yksi runsas kasvusto. Pikkulovisammal ja kantopaanusammal ovat lahopuulla eläviä maksasammallajeja. Hiljattain kaatuneelta järeältä haaparungolta havaittiin niukkana aarnihiippasammal (*Orthotrichum gymnostomum*) VU, joka on elävien lehtipuiden rungoilla elävä laji (epifyytti). Laji tulee lähivuosina häviämään maahan kaatuneelta lahoavalta rungolta.

Lisäksi kartoituksessa havaittiin 7 silmälläpidettävää (NT) ja/tai alueellisesti uhanalaista (RT) sammal-, putkilokasvi- ja jäkälälajia. Kaikkiaan näille lajeille kirjattiin 29 havaintopaikkaa. Huomionarvoiset lajihavainnot on listattu oheiseen taulukkoon (taulukko 1) ja tarkemmat havaintotiedot tallennetaan LajiGIS-järjestelmään. Huomionarvoisten lajien havaintopaikat on esitetty kartalla kuvissa 4-6.

Taulukko 1. Jorhonkorven huomionarvoiset lajihavainnot.

N:o	Tieteellinen nimi	Suomalainen nimi	UHEX	Havainnot kpl
1	<i>Trichocolea tomentella</i>	harsosammal	VU §	21
2	<i>Aneura maxima</i>	isonauhasammal	VU	1
3	<i>Lophozia ascendens</i>	pikkulovisammal	VU	1
4	<i>Calypogeia suecica</i>	kantopaanusammal	VU	1
5	<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	aarnihiippasammal	VU	1
6	<i>Riccardia multifida</i>	haaraliuskasammal	NT/RT	4
7	<i>Riccardia palmata</i>	pikkuliuskasammal	NT/RT	1
8	<i>Dicranum fragilifolium</i>	haprakynsisammal	RT	2
9	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	kantoraippasammal	NT	8
10	<i>Lophozia longiflora</i>	metsälövisammal	NT	3
11	<i>Lobaria pulmonaria</i>	raidankeuhkojäkälä	NT	10
12	<i>Carex disperma</i>	hentosara	NT	1

VU = vaarantunut

NT = silmällä pidettävä

RT = alueellisesti uhanalainen

§ = erityisesti suojeltava

HOITO YM. SUOSITUKSET

Jorhonkorven pohjoisosan toimenpidekuviot

Jorhonkorven luonnontilaa parannetaan ennallistamalla ojitettuja alueita kohteen pohjois- ja kaakkoisosissa (Kuva 1). Ennallistamisen menetelmänä on ojen täyttäminen maa-aineksilla ja rakentamalla ojiin veden virtaamisen estäviä patoja. Kartoituksessa havaittiin uhanalaisten ja huomion arvoisten sammalten esiintymiä ja kasvustoja toimenpidekuvioilla, joille suunnitellaan ennallistamistoimenpiteitä (Kuvat 4, 5 ja 6). Havaitut sammaleesiintymät tulee ottaa huomioon ennallistamista suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Jorhonkorven pohjoisosassa on kaksi tukittavaa ojaa. Näissä ojissa tai niiden läheisyydessä havaittiin seitsemän (7) huomionarvoista sammalkasvustoa, joista viisi on harsosammalen kasvustoja ja kartoituksen

ainoat havainnot isonauhasammalesta ja pikkuliuskasammalesta (Kuva 5). Osa havainnoista on Natura-alueen rajalla tai niukasti sen ulkopuolella. Natura-alueen ulkopuolella sijaitsevat lajihavainnot ovat Metsähallituksen Metsätalous Oy:n hallinnoimalla alueella.

Pohjoisosan toimenpidekohteena olevista kahdesta ojasta itäisempi on voimakkaammin lähdevaikutteinen, mutta tässäkin ojassa lähteisyys sijoittuu Natura-alueen ulkopuolelle. Pohjaveden purkautumisen vuoksi oja on syöpynyt 2-3 metriä leveäksi ja tällä osalla vallitsee hetteinen lähdekasvillisuus. Ojan hetteikössä kasvaa elinvoimainen n. 2 dm² kokoinen kasvusto vaarantuneeksi (VU) luokiteltua isonauhasammalta. Ojassa kasvaa myös harsosammalta, mutta n. 40 metrin etäisyydellä Natura-alueen ulkopuolella. **Isonauhasammalen ja harsosammalen kasvustojen turvaamiseksi suositellaan, että itäisemmän ojan lähdehetteinen osa jätetään toimenpiteiden ulkopuolelle.** Tällä turvataan myös lähdehetteisen ojan läntisellä penkalla sijaitsevat harsosammalkasvustot. Ojan yli poikkisuunnassa on aikoinaan kaatunut järeäkö haapamaapuu, jota suositellaan rajakohtaksi ennallistamistoimille. Haapamaapuu sijaitsee lähteen ojan osan eteläpäässä lähes Natura-alueen rajalla ja sen paikka on osoitettu kartalla punaisella ristillä (Kuva 5).

Pohjoisen toimenpidealueen läntisempi oja on vain paikoin heikosti lähdevaikutteinen, mutta ojasta löytyi kasvusto huomionarvoista pikkuliuskasammalta. Laji kasvaa ojanpohjalla vanhalla ojituksen yhteydessä paljastuneella kannolla. Kasvusto on elinvoimainen ja kooltaan muutamia neliösenttimetrejä. **Ojaa täytettäessä kanto tulee nostaa pois ojasta ja asettaa täytetyn ojan päälle. Kantoa siirrellessä tulee välttää vaurioittamasta kannon sammalkasvustoja.**

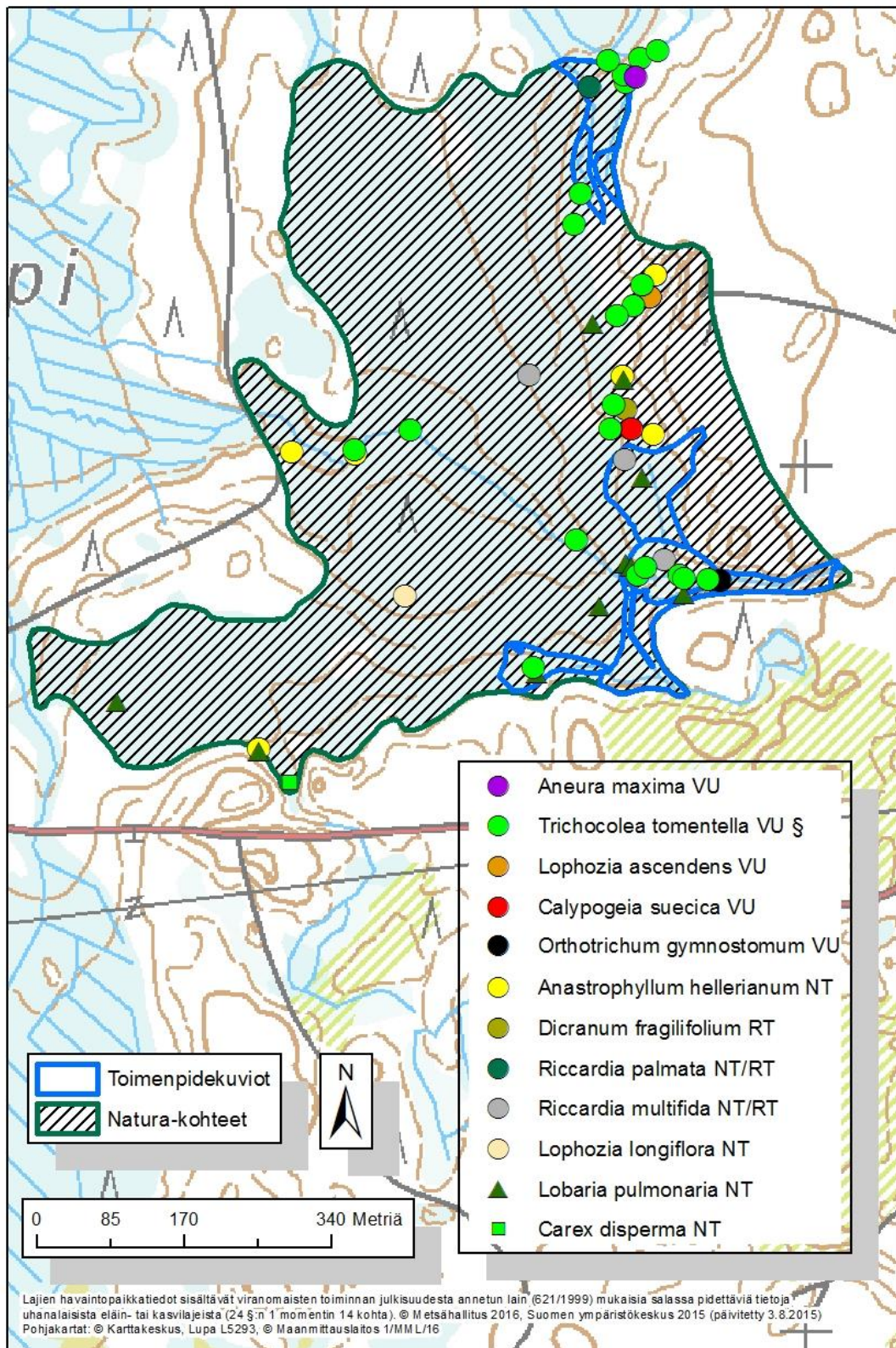
Jorhonkorven kaakkoisosan toimenpidekuviot

Kaakkoisosan toimenpidekuviot ovat laajasti lähdevaikutteisia. Kartoituksessa löytyi vaarantuneiden (VU) harsosammalen ja aarnihiippasammalen kasvustoja. Harsosammalta kirjattiin ylös viidestä kohdasta, mutta aarnihiippasammalta havaittiin vain yksi niukka kasvusto. Lisäksi havaittiin kaksi kasvustoa haaraliuskasammalta ja viisi kasvustoa raidankeuhkojäkälää. (Kuva 6).

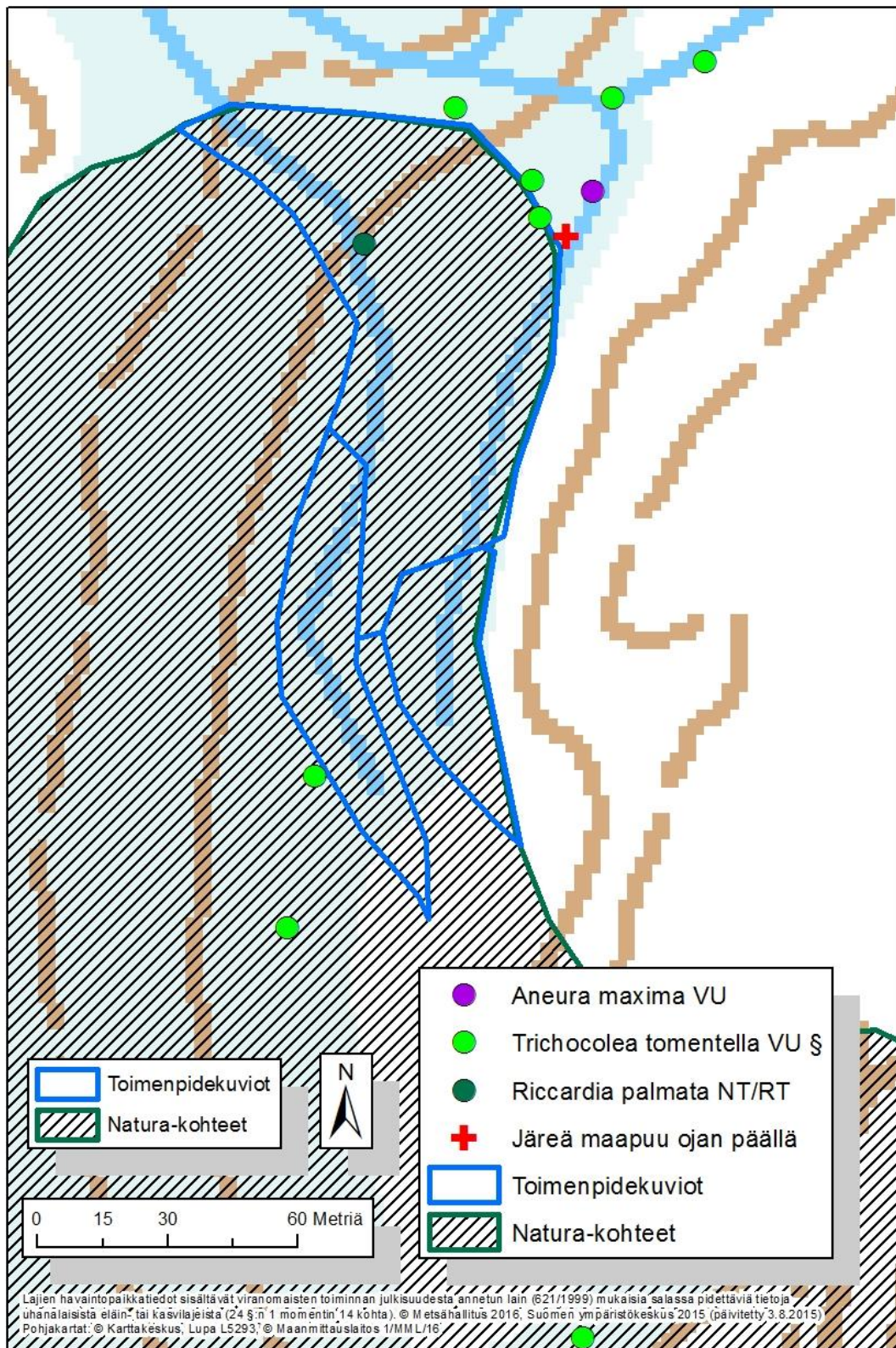
Ennallistamistoimien toteutus uhkaa ojassa ja ojan penkalla kasvavia harsosammal ja haaraliuskasammalkasvustoja. Harsosammalkasvustojen koko vaihtelee 4-10 dm² välillä. **Mikäli ojaa täytetään näillä kohdin, tulee sammalkasvustot siirtää kaivinkoneella turvaan ojan täytön ajaksi ja siirtää lopuksi kasvustot takaisin täytetyn ojan päälle.** Aarnihiippasammal kasvaa ojan yli hiljattain kaatuneella hyvin järeällä haapamaapuulla (Kuva 3). Sammal on elävien puiden rungoilla elävä epifyytti, joten lajin kasvusto tulee häviämään maapuulta lähivuosina. **Järeä haapamaapuu luo kuitenkin erittäin tärkeän mikrohabitaatin monen eliöryhmän vaateliaille lajeille, joten runkoon kohdistuvat pilkkomiset ja siirtelyt tulee pitää mahdollisimman pieninä ennallistamistoimia toteutettaessa.** Haavan sijainti toimenpidekuviolla on osoitettu kartalla punaisella ristillä (Kuva 6).

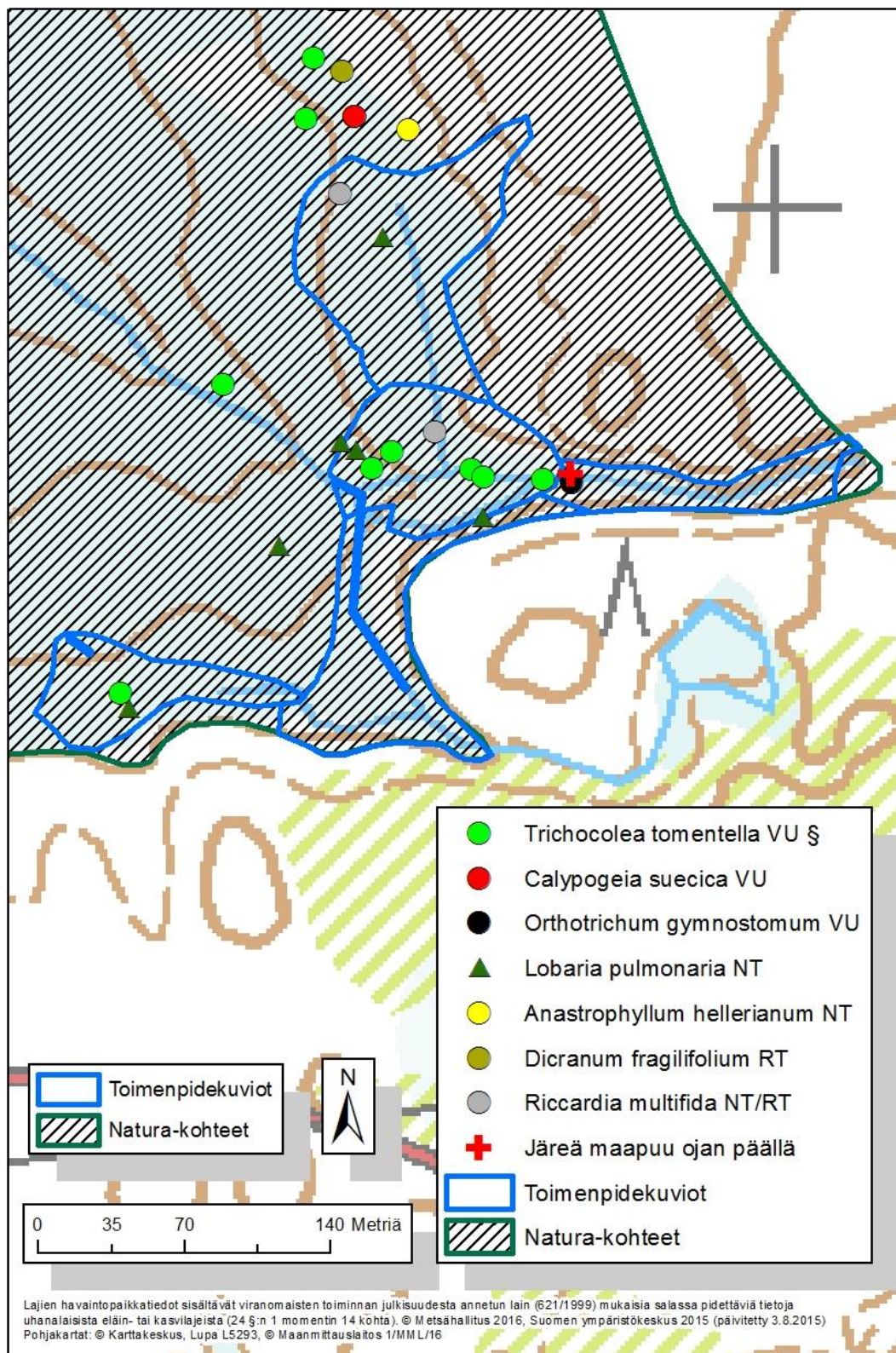
Kuva 3. Haapamaapuu kaakkoisosan toimenpidekuviolla.

Kuva 4. Kartoituksen mielenkiintoiset lajihavainnot. Kaikki havainnot eivät karttaesityksessä näy, havaintojen päällekkäisyyksien vuoksi.

Kuva 5. Jorhonkorven pohjoisosan toimenpidekuviot ja niiden huomionarvoiset lajihavainnot.

Kuva 6. Jorhonkorven kaakkoisosan toimenpidekuviot ja niiden huomionarvoiset lajihavainnot.